

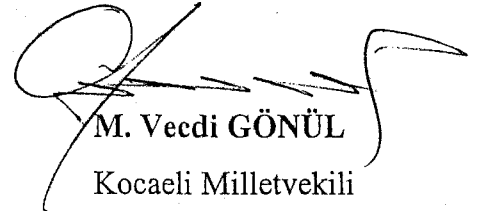
2/1017-16573/38098

ADALET ve KALKINMA PARTİSİ TBMM Grup Başkanlığı
Tarih : 24.07.2002
Sayı : 1748

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2839 Sayılı “Milletvekili Seçimi Kanunu” nda değişiklik yapılması hakkındaki kanun teklifim gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim. 24.07.2002

M. Vecdi GÖNÜL
Kocaeli Milletvekili

Ek 1: Genel Gerekçe

Ek 2: Madde Gerekçeleri

Ek 2: Kanun Teklifi

GENEL GEREKÇE

Ülkemiz bilgi çağında hızlı bir değişimi yaşamakta, vatandaşların demokratik talepleri artarak devam etmektedir. Ancak, 2839 Sayılı Kanun başta olmak üzere seçim sistemimizi oluşturan kanunlar ihtiyacı karşı amamakta, vatandaş ile seçilenler arasındaki köprü bir türlü kurulamamaktadır.

Demokratik rejimlerde vatandaşın kamusal kararlara katılmasının aracı seçimlerdir. Seçimlerin bu manada sağlıklı yapılabilmesi rejimi ve seçilenleri karar almakta güçlü kılacak, aksi takdirde seçilenlerin meşruiyeti sürekli tartışılır hale getirilecektir.

Tüm bunları önlemek maksadıyla esasen seçim kanunlarımızın top yekun değiştirilerek tam demokratik hale getirilmesi temel amacımız olmakla beraber, ülkenin hızlı bir seçim sürecine girmesi siyasi partiler arasında bu yönde bir zeminin henüz oluşmadığı göz önüne alınarak demokratikleşme adına öncelikli maddelerin belirlenerek yeniden düzenlenmesi amaçlanmıştır.

Bu nedenle öncelikli hedef olarak seçmenin tercihinin yansması amaçlanmış ve seçimlerde Milletvekili adayları arasında seçmenin tercih yapmasında imkan verecek düzenleme getirilmiştir.

Ayrıca bazı bölgelerde yirminin üzerinde Milletvekili seçilmekte, seçmen adayları ve seçilenleri hiçbir zaman yeterince tanıyamamakta, ülke ve bölge meselelerinin kendisini temsil etmesi amacıyla seçtiği vekiline aktaramamaktadır. Bu da sisteme olan güveni erozyona uğratmakta, halkın vekillere olan güvenini yok etmektedir. Bunu önlemek amacıyla seçim bölgeleri daraltılarak halkın adayları ve seçtiklerini belirleme, tanıma ve denetleme imkanı getirilmiştir.

Koşulların seçimleri daha erken yapılmasını zorunlu kılması hallerinde alınacak kararlarda belirlenen sürenin kısalık yönünden uygulanır olması gibi gereksiz uzun sürenin önlenmesi de bertaraf edilmiş ve böylece de kamu hizmetlerinin aksaması da önlenmesi amaç edilmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Bu yalnız partiler arasında tercih yapabilen seçmene, bu maddeyle adaylar arasında da tercih yapma imkanı getirilmiştir.

MADDE 2- Milletvekillerinin özellikle büyük şehirlerde seçmen tarafından bire bir tanınıp, Ülke ve bölge meselelerini kendilerine aktarabilmeleri ve denetimi sağlayabilmeleri amacıyla bölgelerin daraltılması amaçlanmıştır.

MADDE 3- Seçim kararı alındıktan sonra ülkeyi çok uzun süreli seçim takvimi belirlenerek seçimin istismar edilmemesi, uygulanabilirliğinin sağlanması amaçlanmıştır.

MADDE 4- TCK'nun 312 inci maddelerinde yapılan son değişiklik 2839 Sayılı Kanuna uyumlu hale getirmiştir.

MADDE 5- TCK'nda yer alan bir kısım maddelerden mahkum olanların aday olabilecekleri hususu ceza hukukunun genel ilkeleri ve diğer kanunlarda bu hak tanınmış olmasına rağmen istisnaları önlemek ve farklı uygulamalarının önünü geçmek amacıyla adaylar için yasaklılık hali açıklığa kavuşturulmuştur.

MADDE 6- Tercih sistemi daha önce doğurduğu sakıncalar bertaraf edilerek sağlıklı bir şekilde yeniden düzenlenmiştir.

MADDE 7- Tercih sisteminde parti adaylarının ve bağımsız adayların aldıkları geçerli oylar düzenlenmiştir.

MADDE 8- Tercih sistemiyle alınan tercihli oyların tutanaklara geçirilmesi düzenlenmiştir.

MADDE 9- Tutanaklarda siyasi partilerin tercihli oy sayısı ve adayların tercih işaretlerinin sayısı düzenlenmiştir.

MADDE 10- Her siyasi parti için verilen tercih işaretli oy ve siyasi parti adaylarının tercih işaretleri sayısı düzenlenmiştir.

MADDE 11- Siyasi partilerin seçime girdiği yerde tercih sistemi de esas alınarak çıkaracağı milletvekilleri ve bu milletvekillerinin nasıl belirleneceği düzenlenmiştir.

MADDE 12- Çağdaş olmayan oy kullanmama cezası kaldırılmıştır.

2839 SAYILI MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNU'NUN BAZI MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1 : 2839 Sayılı Kanunun 2. maddesinin 1. fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Milletvekili seçimi tek derecelidir. Seçim nispi temsil sistemine göre, genel, eşit, ve gizli oyla, seçmenin adaylar arasındaki tercihini yansıtmaya imkan verecek şekilde bütün yurttan aynı günde yargı yönetimi ve denetimi altında yapılır.”

MADDE 2 : 2839 Sayılı Kanunun 4. maddesinin 5. fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve 6. fıkra eklenmiştir.

“Yapılan tespit sonucunda çıkaracağı milletvekili sayısı 6'ya kadar olan iller bir seçim çevresi sayılır.”

“Çıkaracağı milletvekili sayısı 7'den 12'ye kadar olan iller 2, 13'den 18'e kadar olan iller 3, 19'dan 24'e kadar olan iller 4, 25'den 30'a kadar olan iller 5, 31'den 36'ya kadar olan iller 6, 37'den 42'ye kadar olan iller 7, 43'den 48'e kadar olan iller 8, 49'dan 54'e kadar olan iller 9, 55'den 60'a kadar olan iller 10, 61'den 66'ya kadar olan iller 11, 67'den 72'ye kadar olan iller 12, 72'den fazla olan iller 13 seçim çevresine bölünür. Bu seçim çevreleri, numara sıralarına göre adlandırılır.”

MADDE 3 : 2839 Sayılı Kanunun 8. maddesinin 2. fıkrasının 1.cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yenileme kararı Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından verilmişse, meclis, karar tarihinden itibaren 120 günü geçmemek üzere seçim tarihini de belirler. Yenileme kararının Cumhurbaşkanı'nca verilmesi halinde, bu kararın verilmesinden sonra gelen 90. günü takip eden ilk Pazar günü oy verilir.”

MADDE 4 : 2839 Sayılı Kanunun 11. maddesinin (f) fıkrasının 3. bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“ Türk Ceza Kanununun 312 nci maddesinin ikinci fıkrasında yazılı sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge farklılığına dayanarak halkı birbirine karşı kamu düzeni için tehlikeli olabilecek bir şekilde düşmanlığa veya kin beslemeye alenen tahrik etme suçlarından mahkum olanlar,”

MADDE 5 : 2839 Sayılı Kanunun 11. maddesinin (f) fıkrasının 4. bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“g) Ancak yukarıda belirtilen suçlardan dolayı mahkumiyet hallerinde de, memnu hakların iadesine veya mahkumiyetin teciline karar verilmiş olması, karar tarihinden itibaren mahkumiyete bağlı seçilme ehliyetsizliklerini ortadan kaldırır.”

MADDE 6 : 2839 Sayılı Kanunun 28. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Seçmen, Yüksek Seçim Kurulu tarafından yaptırılıp sandık kurullarına kadar ulaştırılmış bulunan ve sandık kurulu başkanında oy verme süresince bulundurulması mecburi olan ve birleşik oy pusulası ile birlikte kendisine verilen "Evet" ve "Tercih" yazılı mühürleri alarak oyunu kullanmak üzere kapalı oy verme yerine girer.

Seçmen:

a) "Evet" mührünü sadece tercih ettiği siyasî partiye veya varsa yalnızca bağımsız adaya ait özel daire içine basmak veya,

b) "Evet" mührünü tercih ettiği bir siyasî partiye ait özel daire içine basmakla birlikte, bu partiye ait aday listesinden o seçim çevresinden çıkacak milletvekili sayısının yarısından az olmamak kaydıyla seçilmesini istediklerinin adları hizasındaki boş karelere "Tercih" mührü basmak,

Suretiyle oyunu kullanabilir.

Oyunu kullanan seçmen, birleşik oy pusulasını katlayarak zarfa koyar ve zarfı yapıştırır. "Evet" ve "Tercih" yazılı mühürleri, Sandık Kurulu Başkanına geri verir ve oyunu sandığa atar.

Seçmen, oyunu doğrudan doğruya veya tercihli olarak kullanmış ise "Evet" mührünü bastığı partiye bir oy vermiş sayılır. Seçmen "Evet" mührünü bağımsız adaya ait daireye basmış ise o bağımsız adaya bir oy vermiş sayılır.

Seçmen, oyunu yukarıdaki (b) bendinde belirtilen şekilde kullanmış ise, "Evet" mührünü bastığı siyasî parti adaylarından adları hizasında bulunan boş kareler içine "Tercih" mührü bastığı adaya tercihini kullanmış sayılır.

Ancak, seçmen bu tercih hakkını kullanmak isterse oy pusulası üzerinde adları yazılı adayların en az yarısı için kullanmak zorundadır. Kesirler tama iblağ edilir.

Siyasi partinin isminin yazılı olduğu özel dairenin içine "Evet" mührü basılmasa dahi tercih işaretleri yapılmışsa veya tercih işaretlerinin kareler dışına veya yukarıdaki fıkrada belirtilen sayıya uyulmadan konulması halinde, tercih işaretleri, o oy pusulasını geçersiz kılmaz. Ancak oy pusulası yapılmış olan tercihler dikkate alınmaksızın ilgili parti lehine verilmiş bir oy sayılır.”

MADDE 7 : 2839 Sayılı Kanunun 29. maddesinin 1.ve 2.fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bir seçim çevresinde seçime katılan siyasî partinin 28 inci maddenin (a) ve (b) bentleri uyarınca almış olduğu geçerli oyların toplamı siyasî partinin o seçim çevresinde almış olduğu geçerli oyu gösterir.

Bağımsız adayın almış olduğu geçerli oy, 28 inci maddenin (a) bendi uyarınca elde ettiği geçerli oyların toplamıdır.”

MADDE 8 : 2839 Sayılı Kanunun 30. maddesi aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

“Sandık Kurulu 298 Sayılı Seçimlerinin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 105 inci maddesi uyarınca, oyların sayım ve dökümünü yaparken, tutanakta ayrıca her siyasi parti için verilen tercih işaretli oy pusulasının sayısı ile parti adaylarına verilen tercih işaretlerinin sayısını da gösterir.”

MADDE 9: 2839 Sayılı Kanunun 31. maddesinin sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bu tutanakta ayrıca her siyasi parti için verilen tercihli oy pusulalarının sayısı da, parti adaylarına verilen tercih işaretlerinin sayısı da gösterilir.”

MADDE 10 : 2839 Sayılı Kanunun 32. maddesine (g) ve (h) bentleri eklenmiştir.

“(g) Her siyasi parti için verilen tercih işaretli oy pusulası sayısını”

“(h) Siyasi parti adaylarının almış oldukları tercih işaretleri sayısını”

MADDE 11 : 2839 Sayılı Kanunun 35. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bir seçim çevresinden, siyasî partilerin adaylarından seçilenler aşağıdaki şekilde tespit edilir:

a) 34 üncü madde uyarınca partilerin kazandığı milletvekilleri sayısı tespit edildikten sonra, her parti için ayrı ayrı olmak üzere, Yüksek Seçim Kurulunca bastırılan cetvele;

1. Adayların adları alt alta yazılır.

2. Listedeki adaylardan herhangi birinin aldığı tercihli oy sayısı, siyasî partinin o seçim çevresinde aldığı tüm geçerli oyların % 25'i oranında olduğu takdirde; her adayın adının hizasına 28 inci maddenin (b) bendi uyarınca tercih işareti sayısı kaydedilir.

b) Yukarıdaki (a) bendi hükümlerine göre adayların aldıkları tercih işaretlerinin kaydedilmesi halinde; en çok tercih işareti alandan başlamak üzere o partiden milletvekilliğine seçilenler sırasıyla tespit edilir. O partinin son milletvekilliği için tercih işaretlerinin eşit olması halinde parti listesinde önde bulunan aday seçilmiş sayılır.

c) Tercih işareti kullanılmak suretiyle o siyasî partiye verilen geçerli oy pusulası sayısı (a) bendinde gösterilen yüzde nispetinin altında ise; tercih işaretleri dikkate alınmayıp o partiden milletvekilliğine seçilenler parti listesindeki sıraya göre tespit edilir.

Bu işlemler açık olarak yapılır ve adaylarla müşahitler hazır bulunabilirler.

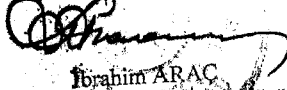
İl seçim kurulu başkanı milletvekilliğine seçilenleri gösteren tutanağın bir suretini o seçim çevresinde ilân ettirir; diğer bir suretini de bir hafta süre ile il seçim kurulu kapısına astırır.”

MADDE 12 : 2839 Sayılı Kanunun 63. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 13 : Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 14 : Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Aşlı gibidir

İbrahim ARAC
Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü